

SZEKELY-UDVARHELY

1848-AS FÜGGETLENSÉGI POLITIKAI SZEKELY ÚJSÁG

Megjelen hetenként kétszer: csütörtökön és vasárnap.
Előfizetési ára helyben házhoz hordva, vagy vidékre postán
küldve: egész évre 10 K, félre 5 K, negyedévre 2 K 50 fillér.
Külföldre egész évre 12 K. — M. kir. postatakarékpénztári csekk-
és kliring 10,489. sz. — Helyközi telefont 15. sz.
Mindenféle díjak Székelyudvarhelyt előre fizetendők.

FELELOS SZERKESZTO:

BETEGH PAL

LAPFUTATJONOS.

Szerkesztőség és kiadóhivatal: Székelyudvarhely, Kossuth-utca,
31. szám, hova az előfizetések, kéziratok és hirdetések küldendők.
Kéziratokat vissza nem adunk. — Hivatalos hirdetések 100 szóig
szavankint 6, azon felül 4 fillér, magán hirdetések négyzet em
8 fillér, többszöri közlésnél 6 fillér. — Nyílt-ter sora 1 korona

Polgárságunk — ürömpohara.

Az országot forgószél, pártoskodás, mesterséges leszegényítés, tömeges kivándorlás pusztítja. E hónap 13-án egész községet törült el a földszínről a vihar. Kolozs, Marostorda, Szekesdoboka és más vármegyékben kiszámíthatatlan a kár, melyet a gögös, sem Istent, sem embert ismerni nem akaró emberiségre mért a Teremtő.

Rémület és kétségbeesés üli meg a lelkeket az első pillanatban a nyomor láttára. De csak ideig-óráig. Mihelyt a sirás, jajkiáltás esendesült, mihelyt a humanitás szertartásos percei lejártak, ismét tovább rohan az ember s mindent feledve: ő rombol, törtet, a megsemmisülés felé. Feketlenül, szilaján, épen úgy, mint a május 13-iki szélvihar. Eltiporni, lealázní törekszik embertársát, hogy annak így kivégzett tetemén vig tort üljön és önző kedvteléseit a gyorsan muló világban kielégítse. Undok, de igaz kép.

Udvarhelyvármegyén s annak szék-városán is halotti tort ülnek első sorban vasúti közlekedési szempontból a más, erősebb befolyású, agilisebb vezetőférfiakkal megáldott vármegyék és városok. Közteherviselő polgárságunk élő forrásait eldugták Zsákutcába szorítottak. Temetőben természeti kincseink kiaknázatlanul hevernek. Mi pedig nélkülözünk, pusztulunk, veszünk és mint oldott kőve, széthullósi fal-föntartó székely nemzetünk.

Nagy veszedelmet rejt magában ama naryzási hóbori is (mert egyébként nem nevezhetjük), melyre Székelyudvarhely városát a tizezren felül levő lakossági városok sorába beérőszakolták. Ez olyan ténykedés, mint a levegőbe épített vár. Sorsa sem lehet más. Szóval, fenn a ernyő, nincsen kas.

A „Székely-Udvarhely“ múlt számában nagyjából megjelöltük az ebből városunk teherviselő polgárságára zúdult és pótlado alakjában még nyakába zuduló terheket, melyek végveszélybe dönthetik a keresetében folyton eső kisiparos, kereskedő és gazda közönséget s magát a kisebb tisztviselők se-regét is.

Az elkeseredés széleskörű. Panaszos hangok mindenütt hallhatók. Csak a hívó szóra vár polgárságunk, hogy hatalmas népgyűlésen adjon kifejezést a helytelen, káros, mindenkit sújtó eljárás fölött való megbotránkozásának.

Részünkről a polgárság komoly, megfontolt és törvényes mozgalmát örömmel üdvözljük. Ebből csak azt láthatja mindenki, hogy saját sorsával törődni tud és akar is. Nem tűri, hogy róla, nála nélkül határozzanak. Bennünk e téren támogatóra talál, mert polgárságunk érdekeinek védelmét, jogainak kiküzdését eddig is érdektelenül támogattuk.

Tehát csak előre! Székelyudvarhely város közteherviselő polgárságának ürömpohara csordultig telt. Ezután már annak csak a kiürítése következhetik. Lássuk, ki áll a polgárság védelmére akkor, midőn jogainak érvényesítéséről van szó! Ez nem pártpolitika, hanem Székelyudvarhely város minden egyes lakosának érdeke. Le a nagyzási hóborittal! Járjunk a földön és ne a levegőbe, honnan könnyű a lepottyanás.

A politikai helyzetről.

A lefolyt hét a politikában minden változatossága mellett sem hozott semmit. A miniszterelnök egymásután folytatta tárgyalásait a kibontakozás létrehozatala érdekében. Hétfőn Justh Gyulával, a függetlenségi és 48-as párt elnökével, majd Kossuth Ferencel, a 48-as függetlenségi párt vezérével folytatott tanácskozást és úgy látszott, hogy a békének nem minden reménysege nélkül. Kedden már a Justh Gyulával folytatott tanácskozás után mindkét részből kiadták felhivatalosan, hogy a miniszterelnök által előterjesztett alap még csak arra sem elég, hogy tárgyalás indulhasson meg felette. De jött a páratlan nap, szerda és a helyzet Polónyi Géza tárgyalásai után úgy festett, hogy igen is folytatván a tárgyalást, a béke még mindig nem merült el a kutban. Ilyen változatosság mellett most már bizonyossá vesszük, hogy legközelebb megint felborul a béke, de a következő napon megint feltámad. Ez a bizonytalanság és időhúzás egyaránt kellemetlen nemcsak a kormány és pártja, hanem az ország szempontjából is. Az ellenzéki ez természetesen nem érinti, mert hiszen annak az a célja, hogy a véderőjavaslatok ne kerüljenek napirendre és ezzel legkönyvebben erik el a kormány mai taktikájával. Bizonyára halásak is érte Lukács Lászlónak, de annyira már nem, hogy elposványosítani hagyják ügyüket. Ha a miniszterelnök csak annyit tud, amennyit mostában mutat, akkor hamar tudni elődjének sorsa, mert a nem-tevésből már elég volt, a rá érünk politika már csodát mondott és most a becsületes cselekvések politikáját várja, követeli az ország érdeke.

Furcsa reform. A kultuszminiszter nagyot gondolt: meg akarja reformálni a tanfelügyeletet. A tervezet szerint a tanfelügyeletet belső és külső részre osztanának. A belső ágazat reprezentálna és adminisztrálna, a külső pedig iskolákat látogatna. Eddig rendben van a dolog, hiszen az iskolalátogatók intézménye ezt már részben megvalósította. De ezután következik a furcsaság: a belsőre csak jogászokat, vagy bölcsészeket neveznének ki, a külsőre pedig szakembereket, úgy azonban, hogy a szakemberek alá lennének rendelve a jogász vezető tanfelügyelőnek, a ki annyit ért a tanügyhöz, mint a hajdu a harangöntéshez! Hogy ebből mi lesz, azt itélj meg a szakemberek, a kik jól tudják, hogy még a magasabb iskolákba készült bölcsész is mily édes követést ért az elemi és polgári iskolákhoz. — Úgy látszik a tanfelügyelői reform is egyik csodabogara és spiritusza való alkotása lesz a „nemzeti munkának“.

Megjegyzések az alispáni ritkasághoz.

Udvarhelyvármegye alispánja „kivételképen“ irótolat fogott és „irkál“-t. Leírta az oklándi járási székház történetét. Előre bocsátotta azonban, hogy ezt ő csak „kivételképen“ teszi, mert a nagyközönség felvilágosítására „általában sem ideje, sem kedve nincsen“.

Az alispán urat nem akarom azzal gyanúsítani, hogy az ilyesmit talán méltóságán alólinak tartja. Nem. Hiszen volt idő, mikor a „Székely-Udvarhely“ házajait is igénybe vette — az érdekében álló közlemények nyilvánosságra hozatala szempontjából és pedig ingyen. No, de ez mellékes. Ez egyedül az „irkál“-ásra tartozik.

Fődolog, hogy Oklándon nem 55,000, de 37,000 koronáért lehetett volna, ma is lehetne alkalmas, megfelelő szolgabírói lakást és irodahelyiséget vásárolni. Ennek — az alispáni felhívásra — gyakorlatban való bebizonyítására, ha hivatásom lenne, szívesen vállalkoznám. Erre azonban nekem tényleg sem időm, sem kedvem, nincsen. Ezt már az alispán ura bizom, akinek hivatása és kötelessége.

Tudom, hogy befejezett dologgal állunk szemben. Hiszen a vásárt a belügyminisztérium jóváhagyta. Az utólagos busulásnak tehát ez ügynél érdemleges oka nincs. Jövőre azonban tanulságul szolgálhat.

Tény az, hogy Oklándon a lakási viszonyok nem oly „fölte rosszak“, mint azt a miniszteri jóváhagyással kapcsolatosan felhivatalos módon hirdették. A múlt év folyamán — mint Oklándról értesülök — 3-4 lakás átlátszóan üres volt. Jelenleg — futólag elgondolva — 9 lakásban nincs lakó. Ezek között van 2-3-4 szobás és konyhás lakás, vannak magasabb igényeknek megfelelőek is. Ez az ellenkezőjét bizonyítja a „fölte rossz“ lakási viszonyoknak.

Ami a telekvételt illeti, első sorban is közönnel veszem tudomásul azt az alispáni kijelentést, hogy nyilvános ajánlati felhívás, illetve versenytárgyalás nem volt, mivel — az alispán ur szerint — így „telekvásárlás nem szokott történni“.

Szerintem és mások szerint pedig, ha néhány ol tüzifa alig pár száz koronát kitévő szállítására is „szokás“, sőt kötelessége az egyes közhivataloknak ajánlati felhívást kibocsátani, annál inkább kell „szokás“ legyen 40-55,000 koronás telek közcélra való bevásárlásánál a legszélesebb körű nyilvánossággal eljárni. Ez közérdek akkor is, ha az állam pénzéből és nem pótdoból történik a vásárlás. Közérdek, mert végeredménykép az állam pénze is a mi adófizetéseinkből való. Nekünk kell kiizzadjuk.

Három önkéntes ajánlat érkezett az alispán urhoz s ezek között már másodsor is második helyen szerepel a Dr Hinleder Ernőé, holott ő volt az első és utolsó napokig épen egyedüli ajánlkozó — a közvélemény szerint. Ez lehetett oka a szállongó hírek megindulásának, mivel titokzatosnak tűnt fel a dolog — nyilvános ajánlati felhívás nélkül.

Dr Hinléder 681 □ öl területű telkét, melyet eladó nem is olyan régen 4000 koronáért vásárolt kemény építésű, igaz nem modern, de még lakható köházzal, az építészeti hivatal a mostani épülettel 46 595 K 80 fillérre becsülte — mint ezt az alispán ur is állítja. Azt azonban még eddig senki sem tudja, hogy a *más két ajánlattevő* telkét akár az építészeti hivatal, akár más szakértő megbecsülte volna és vajjon azokat milyen értékeknek nyilvánították!?

Tudjuk azt, hogy Dr Hinléder 50,000 K-át kért s az alispán ur — állítása szerint — lealkudta 40,000 K-ra. Az is köz tudomásu az építővállalkozó elbeszéléseiből, hogy „a mi főléleges munkát végeztettek, időközben módosították, vissza bontattak és újra rakattak az építésnél, annak az árával még egy másik tisztességes uri házat lehetett volna építeni“.

Aztán az udvar-rendezés is elvitt néhány ezer koronát (ami most részben felesleges lesz, mert a hivatali helyiség építésével elfoglalják, megsemmisül). Így aztán természetes, hogy az eladónak sokba került és ehhez képest drágábban becsülte azt az építészeti hivatal is. Ez azonban még mindig nem volt ok és indok arra, hogy a vármegye okvetlenül és épen azt megvásárolja s bele fektesse még ha az állam pénzét is akkor, midőn szegénységünkre való hivatkozással, ugyszólva könyöradománykép jutott a vételárhoz, másfelől pedig a célnak egészen jól megfelelő olcsóbb vásárt is köthetett volna.

Tagdíhatatlannul szép a ház, de azért akár hivatali helyiségnek, akár főszolgabírói lakásnak — jó lett volna forgók stb. nélkül is...

Dr Jakab Zoltán ajánlatát visszavonta; ő tudja miért, de az tény, hogy nem a lakás rosszasága miatt. Hiszen ez sok éven át uri lakása volt a főszolgabírónak s épen múlt év júniusában költözött ki Szabady főbíró ur belőle, miután a házat a teleknek majdnem három holdat tevő részével (mely a Homoród két partján, szép sima területen, balparti részén pompás gyümölcsösökkel fekszik) eladta sógorának Dr J. Z.-nak. Tehát itt is lett volna terület a kiegészítő építkezésre. A meglevő ház akár lakásnak, akár irodának megfelelt volna 24,000 koronáért, mely ajánlati összeg lévén, az alispán ur rokonság jussán esetleg ebből is — „lealkud“-hatott volna.

Özv. Kassay Samuné 37,000 koronás ajánlata egészen komoly volt; ő nem is vontá vissza. Pedig az ő ajánlata talán az összes között a legelőnyösebb lett volna. Hiszen a Kassay-féle telek s az azzal összefüggő birtokrészek összesen 18 holdat meghaladó terület; nem számítva a 30 hold közhelybeli legelő- és erdőilletményt, minek holdját 100—100 koronájával fizetik. E területből 13 és fél hold képezi a belsőséget s annak körülbelül egyharmad része megállapodott szép gyümölcsös, a többi lucernás meg répás stb.

A telek — igaz nem épen a falu közepében, hanem a község felső részén, a Homoródon átvezető nagy hiddal szemben van. De a törvényhatósági utvonalba esik, 100—200 méternyi távolságra az állami iskola, kir. járásbíróság, Uri Kaszinó épületétől.

Az épületek rajta: egy *nem gyenge*, de nagyon is jó állapotban levő lakóház *tölgyfából*, tehát tartósan építve, amely mióta áll (kb. 20—24 éve épült) mindig járásbírói lakás. Körülötte gyümölcs-, eper- és fenyőfák. Az uttól bennebb építve egészséges, tiszta, jó levegővel környezve stb. Aztán van csűr kettős istállóval, sütőház, sertésólak. Külön a más oldalon gabonásszerű kisebb épület. A lakás pedig áll: tagas 4 szoba, konyhából verandával.

Tehát itt is meg volt — ha nem is palota formájában — akár a lakás, akár az

iroda. Az építésre 37,000 K egészben fedezetet nyújtott volna, mert a birtoknak e célra nem szükséges részeit, az erdőilletménnyel együtt igen jó árban lehetett volna értékesíteni, ami futva hozzá be a 20,000 koronát. Már pedig 37 és 55,000 K között, mégis van egy kis különbség ugy-e bár?

Okládon a községháza, melybe az adóhivatal megy, 15—16,000 K-nál nem került többé. Az emeletes bírósági épület, külön fedél alatt emeletes fogdával került 50,000 K körül. Most adták ki a községi korcsmát építésre 32,000 K-ért; lesz benne színház is. Utóbbi időben épült több magán uri lakás 12—20,000 K árért. A megyei takarékpénztár fióktézetének hivatalos helyisége s két uri lakás egy fedél alatt, külön szolgákkal, mosóházzal, fasszínekkel stb. 37—38,000 K-ka került.

Ezek tehát — azt hiszem — eléggé világosan igazolják amaz álláspontot, melyet a köz érdekében elfoglalni bátorítottunk.

Személyt vagy személyeket sérteni sem az első, sem a második cikkirónak szándékában nem állott és ezt ezuttal is hangsúlyozom. Hangsúlyozom azért, hogy ha mégis sértve érezné magát az alispán ur, e kijelentéssel a legnagyobb elégtételt szolgáltsam. Viszont igen furcsának találom, hogy az alispán ur a tisztességes sajtó kötelességeiről s holmi merészen rágalmaszokról elmélkedik „kivétel“-es cikkében. Még furcsább az, hogy a vezetésére bízott vármegye nyilvános közigazgatási üléseiről az alispán ur tudtával, jelenlétében, s émiatta alapos ok és indok nélkül „egyszersmindenkorra“ kitiltanak, elvágják az összekötő fonalat s ezzel szemben mégis azt kívánna, hogy kérdezősködni hozzá menjek.

Legfurcsább azon odavetett kijelentése, hogy „üldözni senkit sem szoktam“. Hát aztán a községek kinek a tudtával, beleegyezésével tiltattak el attól is, hogy hozzám belépni se merészkedjenek? A vármegye alispánjának tudnia kell az ilyesmiről. Nála nélkül ilyen felháborító embertelenséget a vármegyében megcselekedni nem volna szabad. Szabadítsa ki magát a háttérben settenkedő, boszu-szomj: s inspirátorok köréből. Járjon a maga lábán, hallgasson igazi székelly szívére s akkor önként jön a pártatlansága, melyet magas állásában követnie kell.

A „másik ominozus eset“-ről jobb lenne nem beszélni, mert én is kellene éreznem bűnösségemet, de ilyesmit soha sem éreztem, valamint a mondva csinált bűnök az elítélteket inkább felemelik, mintsem letörnek. Hiszen egyik oldalról bevádoltak és elítéltettek azért, hogy „női becsületet sértettem“, másfelől a főispán a közigazgatási üléseiről „egyszersmindenkorra“ kitiltott, mert szerintem még lámpában a „vármegyét és az alispánt támadtam“. Szóval egy ügyben kétféle ítélettel, kétféle címen sujtottak... Vajjon most már melyik az igazi? Ezuttal azt még nem mutatom.

A törvényhatósági gyűlés „egyhangulag“ történt határozatával nincs miért eldicsekedni. Most inkább az lenne a csoda, ha a hatalom kezelőinek bármely előterjesztése, nem „egyhangulag“ válnék határozattá. Különben én sem ellene, sem mellette nem szavazhattam, mivel a székház ügyét tárgyaló közgyűlésen részt nem vettem.

Ezeket ohajtottam megjegyezni az alispán ur „kivételes“ cikkére. S ama hő kivánsággal bucsuzom, vajha tényleg az ok és alap nélküli üldözéseknek tettleg is vége szakadna s az arra hivatottak együttes erővel, kölcsönös megbecsüléssel minél több jót tehetnének e szegény, annyira elhanyagolt város és vármegye közügyeinek elővitelére...

BETEGH PÁL.

— **Tanulmányi ösztöndíjra** pályázhatnak e hó 30-ig vármegyénk kézmű-iparosai. 600 K e díj, melyért a kereskedelmi miniszterhez intézett folyamodványt a keresk. és iparkamarához kell benyújtani. Feltételek lapunk szerkesztőségében is megtudhatók.

„Magyar Köztársaság.“

Megjeleat Dr Nagy György politikai folyóiratának a „Magyar Köztársaság“-nak májusi száma. A lap gazdag tartalmu. A vezércikket Dr Nagy György írta. A köztársasági part* cíművel s foglalkozik a budapesti rendőrkapitány-ság határozatával, melyet a köztársasági part alakuló gyűléseinek bejelentése felett hozott. Endrődi Sándor az országos nevű költő, a „Kuruc Nóták“ lánglelkű dalosa „Brazília“ címmel írt költeményt, mely hatalmas sasszárnyalással dicsekszi a népfel-ség államformáját. Dr Ormos Ede és Dr Kalmár Antal az országos nevű publicisták az ő mindig értékes írásukkal gazdagítják a lapot. Józan Miklós, a budapesti unitárius költőesperes, ki a hódmezővásárhelyi unitárius templomszenteléskor mondott filozófiai bölcsességu beszédével beirta nevét hallgatónak szívébe. „Szabadság“ címmel egy gyönyörű rapszodiát írt. A lázasan lüktető, a tüzzel tele sorok magával ragadják az olvasót. A híres prédikátornak tüzes lelke ott él, ott izzik a fekete betűkben. Korniczky Dezső egy hosszabb cikkben ismerteti a 49-es köztársasági megalakulást. Felnyílik a múlt kapuja! Megszólalnak a 49-ik év törvényhatóságai s Debrecennek, Hajdunánásnak, Kolozs-várnak, Szentesnek, Pécsnek 6 évtized óta elhangzott szavai szólalnak meg a „Magyar Köztársaság“ hátsólapjairól. Korniczky Dezső a Nemzeti Múzeum könyvtárából kereste elő a történelmi múlt megfakult írásait s gazdag szorgalommal állította egybe egy kerek cikk keretében. Erdemes munkát végzett, mert a történelmi múltat ismernünk kell a magá igazi megvilágításában. Lehetünk különböző pártálláson, de a történelmi igazságok intését tanítását, utmutatóját figyelmenbe kell vennünk. Korniczky Dezső írásával egyenértékű a Lengyel Ferenc, zalaegerszegi lepszersző cikke: „Köztársaság és vallás“. Az író nagy készütséggel fejtegeti a cím két vezérő eszméjét. A nagy francia forradalmat egyéni szempontból nézi, új megvilágításba állítja s munkája egy sokat olvasó, sokat gondolkozó emberre vall, ki korunk mozgó eszméi iránt nemesen érdeklődik s ki az elfogultlanság magasságából bírálja az eszmék végét nem érő harcát. Szeless Adorján „Forradalom és Köztársaság“ cím alatt nevében méltó cikket írt. Dal's, hajlíthatatlan, kuruc lelke sugárzik ki írásából is. Az a kéz, melyik a Heutzi szoborra bombát vetett, a tollat is fanatikus hittal forgatja.

Kecskeméti Ferenc békési ref. lelkész „Állambölcsesség“ című költeménye hatalmas satirikus erővel gunyolja azokat a költőket, kik a nemzet lelkesítése helyett a gyáva lemulást hirdetik, kik nem a nemzeti előhit faklyahordozói, hanem a szellemi s lelki sötétség zsoldosai. Kálvin magyar egyházának ismert nevű pápja, a függetlenségi eszmék régi kipróbált harcosa magához, múltjához ebben az irásban is hű maradt. A lapot Dr Nagy György szerkesztői üzenetei zárják be, melyek között feltűnik élesen támadó hangjával a Szerényi József nyugalmazott államtitkárnak írt üzenet. Szerényi egy közbenszólásával a Házban a köztársasági eszméről tiszteletlenül nyilatkozott s ezért kap ki Nagy Györgytől. A szerkesztői üzenetekből tudjuk meg, hogy Szerbiában is sajtóorgánium alakult a republikánus eszmék hirdetésére. A lap egyes számának ára 1 korona s kapható minden könyvkereskedésben.

Második és utolsó szóm

a hangoztatott etédi tagosítási ügyben.

A „Székely-Udvarhely“ ez idei 35-ik számában Gagy Lajos neve alatt „A II. válaszhhoz“ cím alatti cikket olvasván, eszembe jutott fiamnak lakásadónője Bécsben és ott a közelben egy baba-árus. A babagyáros elkészíti a meztelen baba testeket. A fiam szállásadónője a testekre ruhát készít s így kerülnek a babák az árusüzletbe. A ruhakészítőtől függ az utasítás folytán tirolí, magyar, lengyel vagy román nemzeti népviselet szerint, minél díszesebben felöltöztetni a babát.

Gagy Lajos is megadja a testet, az alapot, de hogy ki szabja rá a ruhát, a mely-

ben a „Székely-Udvarhely“ hasábjain — a kirakathban — láthatni, már nem tudom. A vásárló közönség azt tartja a gyárosnak, a kinek cége alatt a piacra kerül a baba. Én is Gagy Lajost tartom a neve alatt sajtó alá került cikk szerzőjének, mely ellen az a kifogásom, hogy a „Székely-Udvarhely“ ez idei 32-ik számában a közérdek szempontjából írott cikkekre egyetlen szó cáfolat sem íratván, egybefogott Bálinth Zoltánnal, s így együttvéve mindkettőnket népszerűséget keresőknek, izgatónak nevez s végre kér, hogy szolgáljunk a közjóért és hasznosért.

Tehát a Gagy Lajosén kívül más véleménynek nem szabad lenni, mert ő a csallatallan római pápa.

Nem hágtál egy kissé tulmagasra azon az uborkafán édes Lajos barátom? Szállj alább egy kissé, hogy érthessük meg egymás szavait.

En azt írtam, hogy csakis te ohajtod Etéd a tagosítást, a nagy többségnek borsózik a háta tőle. Csupán erre feleltél, állítván, hogy ez nem áll. Hát ha te ezt másképpen tudod, nevezd meg azon gazdátársaidat, a kik veled egy nézetten vannak s akkor igazat adok neked. Addig engedj meg, hogy indokolatlanul ne térjek el attól, a mit úgy tudok.

Közérdek a mit a többség magára nézve előnyösnek tart. Az etédi határ úgy tudom: 6000 hold. Te magad írod, hogy 2000 hold földje kell, hogy legyen annak, vagy azoknak, a ki vagy akik a tagosítást keresztül akarják ott vinni. Neked — ha jól tudom — van 200 hold. Van-e még 200 holdnak is gazdája, aki ohajtja kívüléd még ott a tagosítást? Én nem hiszem, hogy más 20 holdnak is legyen. Közérdek-e tehát? Önérdek az, a mit magára nézve valaki előnyösnek tart tekintet nélkül másokra. Nemde jogosan mondtam, hogy nem a közérdek, hanem önérdek a törekvésed rugója?

Izgatónak nevezél, holott, mint érdektelen a közügy érdekében legjobb tudásom és meggyőződéseim szerint nézeteimet nyilvánítottam. Nem lennél szíves megmondani, hogy miben látod az izgatás nyilvánulását és hogy miért keresném én Etéd a népszerűséget?

Ha valamit állítasz, azt bizonyítsd is be, mert a ki indokolatlanul oda vágja, hogy lázító, annak a neve rágalmozó.

Ohajtandó volna, hogy szakértő kis- és nagygazdák szavával igazolnám állításaim elfogadhatóságát (mert hiszen én egyike vagyok a kettőnek, a kikre többesben írod). Főleglegesen tartom a helyi és általam jelzett viszonyokkal ismeretlen akár kis-, akár nagyobb gazda véleményét kikérni, de ha te szükségesnek tartod, hívj oda és ismertesd meg s akkor megtudod. Én elégnék tartom az etédi gazdák véleményét, mert hiszen ezeket érdekli a tagosítás ott, s nem másokat. Ezeknek az érdekeit kell szem előtt tartani.

A közérdek felosztását is említet, mint a virágzó legelő megszűnésének egyik okát. Ez eszembe juttatja egykori beszélgetésünket apáddal.

Még fiatal, gyermekember voltam akkor, de gondolkodni akkor is tudtam. Kértem apádat, hogy ne menjenek bele. Tartsák meg közösnek, mert ha felosztják, lefogja tarolni a gazdák egy része. Az erdők kiirtása pedig nagy kárt okoz. Kiapadnak a források. A marhatenyésztésnek is nagy kárára lesz a szabad, erdei legeltetés hiánya.

— Tudni akarom, édes öcsém, hogy mi az enyém, hogy azt meg őrizhessem. Lássamás, mit csinál az övével. De hogy az én zsellérem még többet hordjon el belőle, mint én, s hogy néhány birtok nélküli a faragásból éljen, mint Imre Mócsi, Lukács s több ilyen, azt nem tűröm — felelte.

— Tiltsák inkább el a faragókat a kö-

zös erdőből ingyen vágni a fát. Fizettesse nek velük a község pénztárába valamit s így azok is élhetnek. A község is nyer valamit. Vágják turnusonként. Állítsanak jó erdő öröket. A főleglegesen levágott fát árusítsák el s így az erdő-örök fizetése is megtérül. A levágott turnus egy ideig legyen tilalmas, hogy újra felnőhessen s így az erdők megmaradnak. A marhatenyésztésben sem lesz hátrány. Ez a község érdeke. Így érveltem.

— Az én érdekem pedig az, hogy tudjam, mi az enyém — így felelt.

— Mit gondolsz, nem jobb lett volna Etéd községre osztatlanul hagyni az erdőket? Kérdezd meg a gyergyói és csiki gazdákat, mit nyert a nagy többség ott az erdők arányosításával és a letarolással?

Azt azonban nem ehajtom, hogy megkérdezhessd valaha: mit nyertetek etédek a tagosítással? Ezt csak halálunk után kérdezzék meg mások azoktól, a kik ma még iskolások. Akkor már ideje lesz az ilyen kérdésnek. Most még korainak tartom s nem hiszem, hogy ha keresztül bírnád vinni, áldának érte. Hanem azért csak küzdj elveid mellett. A küzdelemben azonban maradj tárgyilagos és ne rágalmozd az ellenkező véleményben levőket.

Szováta, 1912. május 10.

GAGYI SAMU.

HIREK.

— **Ki erősebb, lássuk hát!** Erre az álláspontra helyezkedett a kormánypárt az ellenzékkel szemben és napirendre tűzte pénteken Apponyi gróf és Justh Gyula felszólalása ellenére a katonai javaslatokat. A helyzet tehát folborult. Kezddők az erőszak, mibe a kormány bieszkája okvetlenül beletörök s a kísérletezések megismétlőnek — talán új kormánnyal. Hiszen már a Lukács László fejét is áruba bocsátották. Belekerült a taposó-malomba, honnan épen még magyar politikus tekintéye ki nem szabadult. Most már a Kossuth- és Justh-párt ismét együtt harcol s ennek eredménye holt-bizonyos. Csak bizalom és kitartás! A kormánynak nem kell a vármegyei és állami tisztviselőkre s az igazságügyre vonatkozó javaslat. Azok várhatnak. Neki csak véderő, újabb terhek kellene. Majd meglássuk: „ki az erősebb?“ A nemzet-e vagy a hamisítással összeretelt többség?...

— **Iparos árvek és özvegyek** legkésőbb folyó évi június hó 1-ig a székelyföldi kereskedelmi és iparkamara útján Marosvásárhelyt 300—300 K, illetve 250—250 K segélyösszegért folyamodhatnak a kereskedelemügyi miniszterhez. Bővebb tájékoztatást a Goldberger Erzsébet által tett ez alapítványra nézve a nevezett kamarától lehet kérni. Lapunk előfizetői szerkesztőségünkben is a pályázati feltételeket megtekinthetik.

— **Tanonciskolai kötelezettségről.** 2265/1912. sz. a. keresk. miniszter 4414/1910. sz. határozatában kimondta, hogy az iparos tanonciskolák szervezete és terve ügyében a vallás- és közoktatásügyi miniszterium által kiadott 35,564/1893. sz. rendelet 19. pontja értelmében a tanonciskola 3 osztályát jó sikerrel végzett tanoncok a rajzon kívül a többi tudnivalók alól fölmentendők. A 21. pont a) alatti bekezdése értelmében pedig a kereskedő tanoncok a rajztanítás alól is mentesek, mihez képest nem büntethető az a kereskedő, aki a 3 osztályt már sikerrel végzett tanoncat tanonciskolában nem járattja.

— **A vakok estélye,** mit a kolozsvári vakok intézetének növendékei közreműködésével az intézet tanári kara Székelyudvarhelyen e hó 12-én rendezett, erkölcsileg és anyagilag igen jól sikerült. A tanuló ifjúság részére d. u. 4 órakor tartott előadás jövedelmé 96'86 K. Az esti előadás bevétele 292 K összesen 388'86 K. Felülfizettek: Pál

István apát 18 K, Dr Sebesi János 10 K, Soó Domokos 10 K, Gotthárd János 10 K, Tamás Albert 8 K, Gönczi Lajos 6 K, Révffy Zoltán 5 K, Becsek Aladár 3 K, Vajda Ferenc, Szabó András 2—2 K, N. N., Soly-mossy Lajos, Meiszner Vilmos, Hofbauer százados, Szy Dénes 1—1 K, Csont Ferenc 60 f, Biró Sándor 80 f, összesen 74 K 40 fillér. A befolyt és fent jelzett összeget ez esti előadás alkalmával a felkért pénztárnokok átszámolták az intézet igazgatójának, ki a közönség meleg párfogatásáért a felülfizetők szíves adományaiért, a városi tanácsnak a növendékek elszállásolása és élelmezéséért, Dr Sebesi János alispánnak a vármegyeház díjtalan átengedéseért ezuton is hálás köszönetet mond.

— **Kezdő iparosmester vagy idősebb segéd** 1150 K ösztöndíjat kaphat a Voigt-länder-féle alapítványból tovább-képzés, műhelyi berendezés, illetve annak tökéletesítése céljából, vagy forgótőke gyanánt, aki alyja iparát folytatja s attól az iparüzletét átvette, esetleg átvenni akarja. Pályázati kérvények a keresk. miniszterhez címezve folyó évi június 1-ig a székelyföldi kereskedelmi és iparkamarához nyújtandók be, ahonnan bővebb tájékoztatás is nyerhető. Lapunk előfizetői szerkesztőségünkben is megtekinthetik a pályázati feltételeket.

— **Hangverseny.** A székelyudvarhelyi Székely Dalegylet folyó hó 27-én (pünköst másod napján) tartja az idén második nagy hangversenyét a Budapest-szálló színháztermében, mely alkalommal a Dalegylet zenekara is fellép. A Dalegylet bemutatja a budapesti dalosversenyen előadandó versenydarabját.

— **Értesítés.** Tisztelettel szíves tudomására hozom a mélyen tisztelt nagyközönségnek, hogy a tavaszi idényre a legújabb férfi és női divatújdonságok: kalapok, ruhaszövetek férfi és női felöltők dus választékban raktárra érkeztek és a legutányosabb árakban rendelkezésére bocsátom. Mindenkinnek saját érdekében ajánlom szíves megtekintését szükségletei esetén. Tisztelettel: SZENKOVITS JÁNOS utóda.

Irodalom.

Az olcsó Jókai májusi számai. Jóizű magyar humor, kalandos történetek vigalma, tragikus küzdelek forró levegője árad ezekből a művekből, melyekben, mint a vizesebben egy egész világ, Jókai művészetének minden gazdasága tükröződik. Ezek jelentek meg: 51. Anekdotakönyv. I. sorozat, egy kis választék abból a temérdek magyar anekdotakincséből, mely Jókai tollán vált örökéletűvé. 52. Kalandos históriák, a mesemondás rémeke, 53. A jó öreg asszony, A szatyr történetek Jókai ifjúkori emlékeiből. A szív története, egy hirtelen elhunyt nagy politikus szerelmi regénye. 54—55. A három királyok csillaga, hosszabb elbeszélés, melynek kerete az egyszerű és boldog kisvárosi élet: a 19. század elején. 56—60. Egétvivő asszonyszív, történelmi regény a 18. század elejéről. Egy-egy szám 40 fillérért minden könyvesboltban kapható.

Szerkesztői üzenetek.

Figyelő utas. A mint látni tetszik, mi már az ügy mélyére hatoltunk. Mai számunkban eléggé kimutattuk elfoglalt közérdekű álláspontunk alapvonásait. Ez azonban nem zárja ki azt, hogy zárszóként az ügyet egészen új oldalról megvilágító cikkelyét jövő számunkban közöljük. — **G. S. Sz.** Szíves kérdésére az lenne kérésünk, hogy lehetőleg nagyobb, olvashatóbb betűkkel, különösen a neveket és az elkerülhetlen idegen szokat, számokat tisztán körva kegyeskednék leírni. Lapunk terjedelme szerint a most küldött kéziratnak épen a fele kellene. Ezeket kérnénk figyelemre méltatni s mi mindenkor a legszívesebben közöljük a mul-takat a jelennel összekötő történelmi feljegyzéseit.

